

**ПОЛТАВСЬКА
ПОЛІТЕХНІКА**

**Міністерство освіти і науки України
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

**78-Ї НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
ПРОФЕСОРІВ, ВИКЛАДАЧІВ, НАУКОВИХ
ПРАЦІВНИКІВ, АСПІРАНТІВ ТА
СТУДЕНТІВ УНІВЕРСИТЕТУ**

II ТОМ

**15 – 22 травня 2026 року
Полтава**

Міністерство освіти і науки України
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Тези

**78-ї наукової конференції професорів,
викладачів, наукових працівників,
аспірантів та студентів університету**

ТОМ II

15 травня – 22 травня 2026 р.

*Розповсюдження та тиражування без офіційного дозволу
Національного університету
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» заборонено*

Редакційна колегія:

- Онищенко В.О. д.е.н., професор, Голова Вченої ради Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
- Філонич О.М. к.е.н., доцент, ректор Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
- Степова О.В. д.т.н., професор, проректор з наукової роботи Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
- Агейчева А.О. к.пед.н., доцент, декан факультету філології, психології та педагогіки Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
- Вадімов В.М. д.арх., професор, директор навчально-наукового інституту архітектури, будівництва та землеустрою Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
- Ляшенко А.В. заступник директора навчально-наукового інституту нафти і газу та енергетики Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
- Онищенко С.В. д.е.н., професор, директор навчально-наукового інституту фінансів, економіки, управління та права Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
- Пенц В.Ф. к.т.н., доцент, директор навчально-наукового інституту інформаційних технологій та робототехніки Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
- Рибалко Л.М. д.пед.н., професор, декан факультету фізичної культури та спорту Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Тези 78-ї наукової конференції професорів, викладачів, наукових працівників, аспірантів та студентів Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка». ТОМ 2 (Полтава, 15 травня – 22 травня 2026 року) – Полтава: Національний університет імені Юрія Кондратюка, 2026. – 524 с.

У збірнику тез висвітлені результати наукових досліджень професорів, викладачів, наукових працівників, аспірантів та студентів університету. Матеріали друкуються мовами оригіналів. За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідають автори.

© Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»,
2026

СЕКЦІЯ УКРАЇНОЗНАВСТВА, КУЛЬТУРИ ТА ДОКУМЕНТОЗНАВСТВА

УДК 316.73:711.4(477.53-25):327.8(470-651.1)

*І.Г. Передерій, д.і.н., професор
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»*

ІМПЕРСЬКІ ТА ЛОКАЛЬНІ НАРАТИВИ В МІСЬКОМУ ПРОСТОРІ ПОЛТАВИ: ВІД ІСТОРИКО-АРХІТЕКТУРНИХ ФОРМ ДО ПРАКТИК ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ

Міський простір Полтави ХІХ – поч. ХХ ст. сформувався як результат взаємодії імперських містобудівних принципів і локальних соціокультурних процесів. Архітектурне середовище того часу відображає не лише естетичні характеристики епохи, а й систему символічних значень, у якій поєднуються офіційний імперський дискурс і локальні форми міської ідентичності.

На початку ХІХ ст. Полтава розвивається як адміністративний центр губернії в межах загальноімперської політики регулярного планування. Ключовим елементом містобудівної структури стає ансамбль Круглої площі – зразок класицистичного зодчества. Його формують адміністративні та громадські будівлі, зведені переважно у 1810–1811 роках: Присутственні місця, Дворянський дім, будинок генерал-губернатора, віце-губернаторський будинок та ін. Центр площі позначений монументом на честь Полтавській битві, що виконував функцію закріплення імперського історичного нарративу в міському просторі. Чітка геометрія, симетрія забудови та масштабність ансамблю символізували ідею впорядкованого та уніфікованого державного простору.

Класицистична архітектура міста охоплювала не лише адміністративний центр. До важливих об'єктів цього періоду належать будинок пожежної команди (1808), богадільня (1820), школа садівництва (1830), будівля Інституту шляхетних панн (1828-1832). Ці споруди формували цілісний образ міста як губернського центру з чіткою просторовою організацією та ієрархією забудови.

Водночас у житловій архітектурі раннього ХІХ століття простежується й адаптація імперських «зразкових» проєктів до місцевих умов. Дерев'яні будинки класицистичного типу, зокрема так званий «будинок Капніста» та «дім генеральші», відтворюють форми кам'яної архітектури, поєднуючи їх із традиційними будівельними практиками. Це свідчить про співіснування офіційної архітектурної моделі та локальних особливостей забудови.

У другій половині ХІХ століття архітектурний розвиток Полтави ускладнюється та урізноманітнюється. У міському середовищі

поширюється еkleктика, що поєднує елементи різних стилів. Цей процес пов'язаний із соціально-економічними змінами та зростанням ролі міських еліт. Забудова центральних вулиць репрезентує цей етап розвитку: тут формуються квартали з прибутковими будинками, торговельними та освітніми спорудами, будівлями банків, культовими об'єктами. Важливо, що ця забудова створює цілісний фронт вулиць та формує характерне історичне середовище міста.

Наприкінці ХІХ – на початку ХХ століття архітектура Полтави набуває полістилістичного характеру. У цей період співіснують різні стильові напрями – від історизму до модерну. Значну роль відіграє особнякове будівництво, яке формує специфіку міського простору. На відміну від великих міст із щільною периметральною забудовою, у Полтаві поширені індивідуальні житлові будинки, інтегровані в центральні вулиці.

Міські особняки відбивають як загальноєвропейські тенденції, так і локальні особливості. Вони поєднують елементи модерну, еkleктики та історичних стилів, демонструючи індивідуалізацію архітектурних рішень. Прикладами є особняки Глейзера, Бахмутського, Лук'яновича, Невіандта. Так, будинок Бахмутського (автором проєкту якого за однією з версій є В. Городецький) поєднує риси раннього модерну з елементами мавританської стилістики, що свідчить про відкритість місцевої архітектури до інтернаціональних впливів.

Важливим етапом розвитку архітектури Полтави стало формування українського модерну. Його яскравим зразком є будинок губернського земства (1903–1908), створений за проєктом В. Кричевського. У цій споруді поєднано модерністські принципи з мотивами української народної архітектури – формами дахів, віконних та дверних отворів, декоративними елементами, майоліковими вставками. Будівля стала проявом національно орієнтованого підходу в архітектурі та альтернативою імперському стилістичному канону.

Таким чином, архітектурне середовище Полтави ХІХ – початку ХХ ст. формується у взаємодії двох основних наративів: *імперський* реалізується через регулярне планування, класицистичні ансамблі та адміністративну забудову, а *локальний* – через індивідуалізовану житлову та цивільну архітектуру, стилістичне різноманіття, національні мотиви в межах модерну.

У сучасних умовах ця спадщина зазнає переосмислення. Відбувається перегляд ролі імперських елементів у міському середовищі, зокрема через зміну топоніміки та відмову від символічних маркерів імперського дискурсу. Водночас зростає увага до збереження історичної забудови як носія міської ідентичності. Попри наявність практик реставрації та регулювання забудови, у сучасному розвитку міста простежуються випадки порушення масштабності й композиційної цілісності історичного середовища.

Отже, міський простір Полтави є результатом складної взаємодії імперських і локальних чинників, що відобразилися в архітектурі XIX – початку XX століття. У сучасних умовах підходи до осмислення та збереження цієї спадщини мають бути спрямовані на остаточне критичне переосмислення імперських наративів при одночасному збереженні історико-архітектурного обличчя міста, що передбачає не заперечення архітектурної спадщини, а її переоцінку в контексті деколонізаційних процесів, утвердження національної ідентичності та боротьби України за збереження державності.

Література:

1. Вечерський В. В. Спадщина містобудування України. Теорія і практика історико-містобудівних пам'ятоккоохоронних досліджень населених місць. Київ: НДІТІАМ, 2003. 560 с. URL: <https://history.sumy.ua/research/books/9544-vecherskyi-viktor-spadshchyna-mistobuduvannia-ukrainy.html>

2. Чепелик В. В. Український архітектурний модерн: монографія. Київ: КНУБА, 2000. 196 с.

УДК 930.25:[316.772.5:077.5](477)

*І.Г. Передерій, д.і.н., професор
Національний університет*

«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Р.В. Гула, д.і.н., професор

*Харківський національний університет Повітряних Сил
імені Івана Кожедуба*

ЦИФРОВА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ: SMM-ПРАКТИКИ АРХІВІВ УКРАЇНИ

У сучасних умовах цифрової трансформації архівні установи України дедалі активніше інтегруються в онлайн-комунікаційний простір. Соціальні медіа стають важливим інструментом репрезентації історико-культурної спадщини, забезпечуючи нові формати доступу до архівної інформації та взаємодії з аудиторією. SMM (Social Media Marketing) у діяльності архівів виходить за межі суто інформаційної функції, набуваючи значення інструменту інформування, репрезентації, інтерпретації та документування історико-культурної спадщини.

Цифрова присутність архівів України характеризується використанням різних платформ, серед яких домінує Facebook як основний канал комунікації. Частина установ також представлена в Instagram, YouTube, Telegram, X, що свідчить про поступову диверсифікацію цифрової діяльності. Водночас інтенсивність і системність ведення соціальних мереж залежать від ресурсного забезпечення установ і наявності стратегічного підходу до комунікації.